
**РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА І
ПІДПРИЄМНИЦТВА**

УДК: 330. 32201

*Водянка Л.Д.,
к.е.н, доцент кафедри економіки підприємства
та управління персоналом
Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича,
м. Чернівці*

**ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО БУКОВИНИ: СТАН ТА
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Проаналізовано стан інноваційної інноваційного підприємництва Чернівецької області. Обґрунтовано реальні та потенційні можливості розвитку інноваційної діяльності підприємств Буковини.

Ключові слова: інноваційне підприємництво, інновації.

Постановка проблеми. Нові економічні умови, що полягають у формуванні і становленні ринкової системи господарювання, надання господарської самостійності підприємствам і регіонам, призводять до усвідомлення об'єктивної необхідності подолання галузевого, відомчого підходу до розвитку підприємництва, зумовлюють необхідність більш глибокого аналізу і врахування інноваційних можливостей і інтересів розвитку промисловості в окремих регіонах України. Незважаючи на винятково сприятливі ґрунтово-кліматичні умови, населення ще не повністю забезпечене високоякісними продовольчими товарами. Єдиним виходом з даної ситуації є активізація інноваційної діяльності підприємствами, розвиток нових форм господарювання, які успішно апробовані світовою практикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем активізації інноваційної діяльності провідних секторів економіки присвячено низку наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених та дослідників, серед яких Водянка Л. [1], Крисанов Д. [4], Онишко С. [6], Отодюк І. [5], Череп А. [2], Федулова І. [8]. Ці ґрунтовні наукові розробки, в яких узагальнюється позитивний досвід інноваційного розвитку окремих галузей реального сектору економіки, слугують орієнтиром у вивченні даної проблеми. Проте окремі аспекти інноваційної діяльності підприємств харчової промисловості в умовах ринкової економіки залишаються ще недостатньо досліджені.

Мета і завдання дослідження. Мета – аналіз стану інноваційного підприємництва Буковини та визначення перспектив його розвитку.

Викладання основного матеріалу. Інноваційне підприємництво є складним різновидом господарської діяльності, вимагає від суб'єкта не лише творчого мислення та знаходження нових рішень, але й розуміння розвитку різних сил, що взаємодіють і конкурують між собою, приймають різноманітні рішення, виходячи з конкретних обставин, що склалися на ринку та за його межами.

Господарський кодекс України визначає підприємництво як самостійну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Підприємство (об'єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції і (або) послуг, носить назву інноваційного підприємства (інноваційного центру, технопарку, технополісу, інноваційного бізнес-інкубатора тощо) – визначено у Законі України «Про інноваційну діяльність».

Отже, «інноваційне підприємництво» являє собою економічну діяльність зі створення та управління інноваційним підприємством з метою розробки, впровадження і комерційного використання різного роду інновацій. Інновації в цьому випадку виступають специфічним інструментом інноваційного підприємництва.

Інноваційне підприємництво як предмет і об'єкт наукових досліджень враховується органами статистики при оцінюванні інноваційної активності.

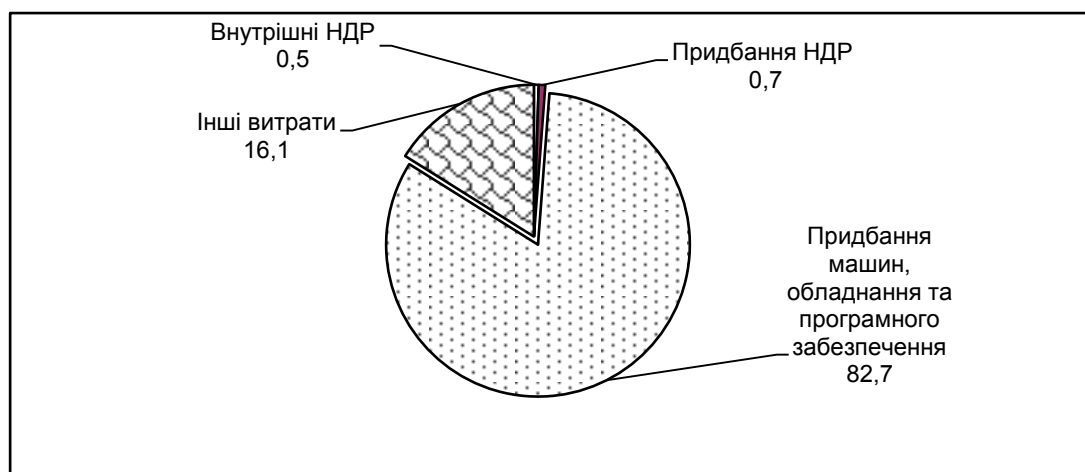
Так, у 2014 р. інноваційною діяльністю в Чернівецькій області займалось 34 підприємства, що становить 15,6% від загальної кількості обстежених промислових підприємств (у 2013 р. – 30 або 16,5%).

Серед видів діяльності вищою за середню в області частка інноваційно активних підприємств була у виробництві меблів, іншої продукції, ремонті і монтажу машин і устаткування (37,5% від кількості обстежених підприємств), машинобудуванні та постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (по 25%), виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності (20,5%), харчових продуктів, напоїв (20,0%).

У місті Чернівцях інноваційною діяльністю займалися 17 підприємств або 18,1% від кількості обстежених промислових підприємств міста. Найбільша частка інноваційно активних підприємств серед районів області належала Сторожинецькому (45,5% від обстежених промислових підприємств району), Путильському (33,3%), Сокирянському (25,0%) районам.

У 2014 р. для здійснення інновацій 29 підприємств витратили 68,8 млн грн (у 2013 р. – 26 та 51,3 млн грн відповідно), з них 96,6% підприємств витрачали кошти на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення, 3,4% – на здійснення науково-дослідних розробок (далі – НДР) власними силами, 6,9% – на придбання результатів

НДР у інших підприємств (організацій), 34,5% – на навчання та підготовку персоналу для розробки та запровадження нових або значно вдосконалених продуктів та процесів, діяльність щодо ринкового запровадження інновацій, 27,6% – на придбання інших зовнішніх знань (нових технологій) та інші роботи, пов'язані зі створенням та впровадженням інновацій (інші витрати).

Рис. 1. Розподіл обсягу витрат за напрямками інноваційної діяльності Чернівецької області за 2014 р.,%

Джерело: складено і розраховано за матеріалами статистичної звітності підприємств харчової промисловості Чернівецької області за відповідні роки [3].

Найбільше коштів на інноваційну діяльність було витрачено підприємствами з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (66,9% від загального обсягу витрат) та підприємствами з виробництва харчових продуктів, напоїв (20,5%).

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат залишаються власні кошти підприємств – 63,7 млн грн (або 92,6% від загального обсягу витрат на інновації). Кредитами скористалося лише 3 підприємства, обсяг яких становив 5,1 млн грн (7,4%).

Однак, у 2014 р. майже 59,0% інноваційно активних промислових підприємств упроваджували інновації, що склало 9,2%.

Інноваційні види продукції впроваджували 9 промислових підприємств, кількість таких видів становила 24 найменування, з них 6 – це нові види машин, устаткування, прилади, апарати тощо. Найбільше нової продукції було освоєно підприємствами з виробництва меблів (7 найменувань), машинобудування (6), з виробництва харчових продуктів (5).

Інноваційні процеси у звітному періоді впровадили 10 підприємств, з яких 2 – нові або вдосконалені методи обробки та виробництва продукції (технологічні процеси), кількість яких становила 8, у т.ч. маловідходних, ресурсозберігаючих – 2; 3 підприємства – нові або вдосконалені методи

логістики, доставки чи розповсюдження продукції, 4 – нову або вдосконалену діяльність із підтримки процесів матеріально-технічного обслуговування або операцій щодо закупівель, обліку або розрахунків. Організаційні інновації здійснювало 3 підприємства, маркетингові – 5.

Щодо обсягів реалізації інноваційної продукції, то у 2014 р. 16 підприємств реалізували інноваційну продукцію на загальну суму 81,7 млн грн (у 2013 р. – на 99,9 млн грн). Питома вага обсягу реалізованої інноваційної продукції становила 2,0% від загальнообласного обсягу реалізованої промислової продукції (у 2013 р. – 2,6%). Вищою за середню по області частка реалізованої інноваційної продукції була на підприємствах з виробництва харчових продуктів, напоїв (6,9%), машинобудування (3,9%), хімічних речовин і хімічної продукції (3,0%), гумових і пластмасових виробів (2,7%).

Реалізацію продукції за межі України здійснювали 5 промислових підприємств, що порівняно з 2013 р. це більше на 25,0%. Ними за межі України було реалізовано інноваційної продукції на 20 млн грн (у порівнянні з 2013 р. відбулося зменшення на 8 млн грн), що становить 24,5% (у 2013 р. – 28,1%) від обсягу реалізованої інноваційної продукції.

З метою здійснення нововведень 2 підприємства придбали 10 нових технологій, з яких 7 – придбано устаткування.

Загалом протягом 2012-2014 рр. інноваційною діяльністю в промисловості займалося 56 підприємств, або 25,7% від обстежених. Машини й обладнання придбали 52 підприємства, 13 – займалися навчанням та підготовкою персоналу для розробки та впровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів та процесів; 1 – витрачало кошти на внутрішні НДР, 3 – на придбання НДР, виконані іншими підприємствами (зовнішні); 2 – придбали інші зовнішні знання; 4 – займалися діяльністю щодо ринкового запровадження інновацій; 10 – займалися іншими видами діяльності для запровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів та процесів.

Упровадженням інновацій у цей період займалося 23 підприємства (10,6% від обстежених промислових), у т.ч. освоювали інноваційну продукцію – 18 підприємств, з яких 2 – нову для ринку і 18 – нову лише для підприємства; інноваційні процеси впровадили 19 підприємств, з яких 16 – нові або вдосконалені методи обробки чи виробництва продукції, 5 – нові або вдосконалені методи логістики, доставки чи розповсюдження продукції та 7 – нову або вдосконалену діяльність із підтримки процесів, зокрема системи матеріального обслуговування, операцій щодо закупівель, обліку та розрахунків. З метою задоволення потреб споживачів, а також збільшення обсягів продажу 7 підприємств упровадили маркетингові інновації; 6 підприємств підвищували ефективність своєї діяльності шляхом упровадження організаційних інновацій.

Висновки та пропозиції. Аналізуючи вище наведені дані можна зробити висновок, що рівень інноваційної діяльності підприємств Буковини дуже низький. Про це свідчить відсутність досліджень і розробок, низький

рівень маркетингової діяльності, впровадження нових технологій. Як наслідок можна відзначити значне скорочення обсягів виробництва основних видів продовольчих товарів, зниження рівня рентабельності, зношеність основних засобів, збиткову діяльність підприємств.

Виявлені проблеми свідчать про необхідність активізації інноваційної діяльності підприємствами Буковини та досягнення фінансової стабільності.

В даній ситуації можливі три підходи до вирішення даних проблем.

Перший з них, а саме примітивізація виробництва, стихійно реалізується сьогодні багатьма підприємствами промисловості Чернівецької області в умовах виходу з кризи, оскільки її головною метою є збереження обсягів продажів, прибутку, частки ринку тощо. Такий підхід обумовлює довгострокове масове ввезення в країну закордонної продукції.

Другий можливий підхід полягає у використанні сучасних технологій промислово розвинених країн, внаслідок чого відбувається загальний з іноземними компаніями вихід на світовий ринок. Очевидні і недоліки такого підходу є – залежність вітчизняної промисловості від зарубіжних технологій і явно відоме відставання на тривалий термін у власному технологічному розвитку.

Третій підхід – це визначення пріоритетних напрямів науково-технічних досліджень, концентрація на них ресурсів і підвищення мотивації колективів вчених, розробників і інноваційних структур, орієнтованих на створення ринків нових конкурентоздатних товарів і послуг. Труднощі реалізації такого шляху пов'язані, перш за все, з використанням інноваційних технологій менеджменту, які раніше не існували і навіть не заохочувалися. Тобто, прискореного розвитку наукоємної промисловості можна добитися тільки на інноваційному шляху розвитку, який, окрім інвестицій, вимагає створення нових ринкових інститутів і механізмів, що поєднані комплексним поняттям інноваційної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Водянка Л.Д. Стратегії нарощування інноваційного потенціалу підприємствами харчової промисловості / Л.Д. Водянка, Д.Ф. Крисанов // Економіка і прогнозування . – 2015. – № 1. – С. 89-104.
2. Діяльність підприємств промислово-фінансових груп харчової промисловості в ринкових умовах господарювання [Текст] : монографія / А. В. Череп, Г. Д. Потопа, К. С. Брутян. – К. : Кондор, 2009. – 304 с.
3. Промисловість Буковини у 2012-2014 р.р. / Державний комітет статистики України. Головне управління статистики у Чернівецькій області. – Чернівці, 2015. – 176 с.
4. Крисанов, Д. Ф. Сучасні загрози та виклики продовольчій безпеці України / Д. Ф. Крисанов // Нові ідеї в харчовій науці – нові продукти харчової промисловості : міжнародна наукова конференція, присвячена 130-річчю Національного університету харчових технологій, 13-17 жовтня 2014 р. – К. : НУХТ, 2014. – С. 669.

5. Одотюк І. Інноваційний розвиток національного господарства: теоретико-методичні аспекти / І.В. Одотюк, І.Ф. Карпінський. Наукові розробки, передові технології, інновації [збірник наукових праць та тез наукових доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції]. – Будапешт-Прага-Київ, – К.: КНЛУ, НДІЕР. – 2014. – 179-181 с.
6. Онишко С. Державне регулювання кластеризації економіки як напрямок розбудови національної інноваційної моделі / С.В. Онишко, Св.В. Онишко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11. – С. 55-61.
7. Системне забезпечення конкурентоспроможності підприємств м'ясної і молочної промисловості України [Текст] : монографія / Мостенська Тетяна Леонідівна, Драган Олена Іванівна, Суха Ірина Василівна ; Нац. ун-т харч. технологій. – К. : [б. в.], 2010. – 267 с.
8. Федулова І. Обґрунтування напрямів інноваційного розвитку підприємств хлібопекарної галузі / І. В. Федулова: Монографія. – К. : НУХТ, 2009. – 512 с.

Summary. The state of innovation business innovation Chernivtsi region. Proved real and potential development of innovation enterprises Bukovina.

Key words: innovative entrepreneurship, innovation.

УДК 005.591.3

Гарафоновна О.І.,
д.е.н., доцент,
професор кафедри менеджменту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
Євдоченко О.О.,
к.е.н., доцент,
доцент кафедри міжнародної торгівлі
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
м. Київ

ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЙ ЗДІЙСНЕННЯ ЗМІН НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

В статті розглянуто особливості стратегічного управління, узагальнено основні підходи щодо визначення та класифікації стратегій здійснення змін. Ґрунтовно визначено та описано алгоритм вибору даних стратегій, а також авторами визначено концептуальні підходи щодо механізму здійснення змін на підприємстві.